

TÜZEL KİŞİ YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN ANONİM ŞİRKETE BORÇLANMA YASAĞI

Ebru DEMİRCİ*^{**}

ÖZ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile pek çok yeni müessese hukukumuzda dahil edilmiş olup bunlardan biri, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin düzenlemedir. Hükmün amacı, yönetim kurulu üyelerinin yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle şirket menfaatlerini tehlikeye düşürmesinin önlenmesi ve şirketin sermayesinin/malvarlığının korunmasıdır. Bir diğer yenilik olarak, gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerin de anonim şirket yönetim kurulu üyesi olabilmelerine imkan tanınmıştır. Bu çalışma ile Türk Ticaret Hukuku bakımından yenilik arz eden iki hüküm bir arada incelenmiş; anonim şirket yönetim kurulu üyesinin tüzel kişi olması halinde borçlanma yasağına ilişkin düzenlemenin ne şekilde uygulanacağı, kapsamı, sınırları ve yasağın ihlali halinde ne gibi sonuçların doğacağı hususları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyeliği, Borçlanma Yasağı.

PROHIBITION OF BEING INDEBTED FOR BOARD MEMBERS OF A LEGAL PERSON TO THE JOIN STOCK COMPANY

ABSTRACT

By the new Turkish Commercial Code numbered 6102, many renovations are included in our law, one of which is the provision prohibition for the members of board of directors of a joint stock company on being indebted to the company. The aim of it is to prevent the members of the board of directors from threatening the interests of the company by abusing the authorities and to protect the company's assets. The another renovation is that allowed legal persons to be members of Board of Directors in joint stock companies. This study examines the these two renovations that are innovative in terms of Turkish Commercial Law; the scope, limits, and consequences of a

* Bu makale, yazarın "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirkete İşlem Yapma ve Şirkete Borçlanma Yasağı" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Av. Ebru DEMİRCİ, İller Bankası A.Ş. Hukuk Müşavirliği
E-Posta Adresi: av.ebrudemirci@gmail.com

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 12/02/2018

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 03/09/2018

breach of the law are assessed in the event that the board of directors of the joint stock company is a legal personality.

Keywords: *Join Stock Company, Board of Directors, Board of Directors of Joint Stock Company, Board Membership of a Legal Person, Prohibition of Being Indebted.*

GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Ticaret Hukukumuz bakımından yenilik arz eden birtakım hususlara kanunda yer verilmiştir. Getirilen yeniliklerden bir tanesi, tüzel kişilerin yönetim kuruluna üye seçilebilmeleridir (TTK m. 359). Her ne kadar 6762 sayılı TTK’da tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olmasına izin verilmemiş ise de kamu tüzel kişilerinin bazı hallerde yönetim kurulunda “temsilci bulundurabileceği” düzenlenmişti (ETK m. 275). 6102 sayılı TTK ile tüzel kişilerin “tüzel kişi olarak” yönetim kurulu üyesi sıfatı kazanmalarına imkan tanınmıştır. Söz konusu düzenleme genel itibariyle olumlu olmakla birlikte, uygulamada tereddüt uyandıracak birtakım hususlar bulunmaktadır.

Düzenlemenin olumlu yanlarından ilki; tüzel kişilerin anonim şirket yönetim kurulu üyesi olmalarına izin verilmesi ile tüzel kişilerin limited şirketlere müdür olabilmesine imkân tanıyan düzenleme (m. 623/2) ve kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna katılmasına izin veren düzenleme (m. 334) arasında uyum sağlanmış olmasıdır. Yanı sıra, yeni TTK ile tek kişilik şirket kurulmasına izin verildiğinden tüzel kişinin tek pay sahibi olduğu durumlarda, şirketi yönetebilmesi bakımından doğrudan yönetim kurulu üyesi olması, yerinde bir düzenlemedir. Şirket yönetimine giren bir tüzel kişi, şirketin sevk ve idaresine katılma, ticari faaliyetlere yön verme, şirketi kontrol etme ve personel politikasını etkileme gibi pek çok konuda anonim şirkete etki edebilecektir. Diğer bir ifadeyle, tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olmalarına imkan tanınarak, şirketin yönetiminde söz sahibi olması ve kendi çıkarlarını koruma bakımından daha işlevsel bir konumda olmasının yolu açılmıştır. Dolayısıyla, şirket yönetimine katılmaları, tüzel kişilerin menfaatlerini olumlu yönde etkileyecektir. Özellikle tüm ortakların tüzel kişi olduğu durumlar bakımından, tüzel kişinin yönetim kurulunda da yer alabilmesinin mümkün hale getirilmesi şirketler hukuku açısından olumlu bir gelişmedir. Öte yandan, bundan böyle profesyonel olarak yönetim kurulu üyeliği yapmak üzere şirketler kurulması

da gündeme gelebileceğinden söz konusu yenilik, şirketlerin daha kurumsal yönetilmelerine katkı sağlayıcı niteliktedir.

Düzenlemenin olumsuz yanlarından ilki, TTK'da yer alan ve gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri düşünülerek hazırlanmış birçok hükmün tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından nasıl uygulanacağı noktasında tereddütler barındırmasıdır. Konumuz olan borçlanma yasağına ilişkin TTK m. 395/2 hükmü bunlardan bir tanesi olup, bu husus aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

Bir diğer olumsuz yan, tüzel kişilere yönetim kurulu üyesi olma imkanı veren TTK m. 359/2 hükmü var iken, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilci bulundurabilmelerine ilişkin ETK m. 275 hükmünün -denetim ve üyeliğe ilişkin sistem değişiklikleri dışında- olduğu gibi TTK m. 334'e aktarılmış olmasıdır. ETK m. 275'te yer alan "*temsilci*" ifadesinin yeni Kanun'a aynen aktarılması sebebiyle, teoride var olan ve yönetim kurulu üyeliğinin temsilciye mi yoksa kamu tüzel kişisine mi ait olacağı tartışmalarının devamına neden olunmuştur. Öte yandan, 11/04/2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6455 sayılı Kanun ile TTK m. 359 hükmüne eklenen 5. fıkra, tartışmalara farklı bir boyut kazandırmış ve Kanun'un sistematüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Söz konusu fıkra ile; anonim şirkette pay sahibi olan kamu tüzel kişilerinin kendilerinin veya gerçek kişi temsilcilerinin yönetim kurulu üyesi olabilecekleri düzenlenmiştir. Düzenleme bu haliyle, ETK'ya dönüş mahiyetindedir.

6102 sayılı TTK ile getirilen yeniliklerden bir diğeri; yönetim kurulu üyelerinin tabi olduğu yasaklara TTK m. 395/2 hükmüyle eklenen anonim şirkete borçlanma yasağıdır. Söz konusu yasak 6762 sayılı Kanunda bulunmayıp, yeni Kanunun sistematüğünde, şirketle işlem yapma yasağının düzenleme altına alındığı TTK m. 395 hükmünün 2. fıkrası olarak teselsül ettirilmiştir. Çalışmamızda, birbiriyle yakın ilişki içinde bulunan ve uygulaması henüz yerleşmemiş bu 2 yeni düzenleme, doktrinde tartışılan hususlara da yer verilmek suretiyle bir arada değerlendirilmiştir.

I. TÜZEL KİŞİ YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİ

A. Genel Olarak

6762 sayılı Kanunda tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olmasına izin verilmemiş¹, yalnızca kamu tüzel kişilerinin bazı hallerde yönetim kurulunda

---

¹ Hal böyle olunca, ETK döneminde tüzel kişiler, temsilcisi olan gerçek kişileri yönetim kurulu üyesi olarak seçtirmektedir.

“temsilci bulundurabileceği” düzenlenmişti (ETK m. 312/2, m. 275)². Tüzel kişilere yönetim kurulu üyeliği tanınmamasının gerekçesi; yönetim kurulu üyeliğinde kişiye ve şahsi vasıflarına duyulan güvendi³. Ancak zamanla koşulların değişmesi, ticari hayatın gelişmesi ve teknolojinin ilerlemesi ile birlikte, tüzel kişiler yönetime katılmak ve şirketin işleyişinde etkili olmak istemiş ve sorumluluğun tüzel kişide olmaması, adaletsiz sonuçların yaygınlaşmasına neden olmuştur⁴. Sorumluluğun tüzel kişinin yönetim kurulundaki temsilcisine ait olması hususu, geçmişte sıklıkla kötüye kullanılmış ve tüzel kişilerin, mali yapısı zayıf temsilcilerinin arkasına saklanarak sorumluluktan kaçmasına neden olmuştur.

Gelinen noktada, 6102 sayılı TTK ile tüzel kişilerin “tüzel kişi olarak” yönetim kuruluna üye olabilmelerine imkan tanınmıştır⁵. Yanı sıra, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilini düzenleyen 6762 sayılı Kanunun 275. maddesi de sistem değişiklikleri dışında aynen korunarak 6102 sayılı Kanunun 334. maddesine aktarılmıştır. Buna göre, pay sahibi olan veya olmayan kamu tüzel kişileri, şirketin faaliyet konusunun kamu hizmeti olması ve esas sözleşmede hüküm bulunması halinde yönetim kuruluna doğrudan temsilci gönderme hak ve yetkisine hala sahiptir. TTK m. 359/2 hükmü ile kamu hukuku tüzel kişisi-özel hukuk tüzel kişisi ayrımı yapmaksızın tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabileceği düzenlenmişken, kamu tüzel kişilerinin anonim şirket yönetim kuruluna katılmasını düzenleyen TTK m. 334’te “yönetim kuruluna temsilci gönderme” ifadesinin değiştirilmeden kullanılması, tartışmalara neden olacağı gerekçesiyle eleştirilmektedir⁶. Gerçekten de, halihazırda TTK’da kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilci bulundurması (TTK m. 334), söz konusu temsilcinin yönetim kuruluna üye olarak seçilmesi (TTK m. 359/5) ve kamu tüzel kişisinin yönetim kuruluna üye olabilmesi

² Limited şirketler bakımından, gerek ETK’da (m. 540/4) gerekse TTK’da (m. 623/2) tüzel kişilerin müdür olabileceği düzenlenmiştir.

³ Haluk TANDOĞAN, “Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. I, Sa. 1, s. 4.

⁴ Ünal TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 228 (Sermaye Ortaklıkları).

⁵ Tüzel kişilere, yönetim kurulu üyesi olma imkânı getirilmesi ile Kanun’un limited şirketlerde tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olmasına izin veren TTK m. 623/2 hükmü arasında paralellik sağlanmıştır.

⁶ Cafer EMİNOĞLU/Fatma Betül ÇAKIR, “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, Sa. 3-4, s. 278.

(TTK m. 359/2) biçiminde seçenekler mevcuttur. Bu nedenle, tüzel kişi yönetim kurulu üyeliği hususunu kamu hukuku tüzel kişisi ve özel hukuk tüzel kişisi bakımından ayrı ayrı incelemekte yarar bulunmaktadır.

B. Kamu Tüzel Kişileri Bakımından

6762 sayılı TTK'da yalnızca gerçek kişilerin yönetim kurulu üyesi olmalarına izin verilmiş, tüzel kişilerin gerçek kişi temsilcilerini yönetim kurulu seçtirebileceği düzenlenmiş (ETK m. 312) ve kamu tüzel kişilerinin de yönetim kurulunda temsilci bulundurabileceği hüküm altına alınmıştır (ETK m. 275). 6102 sayılı TTK ile getirilen sistemde, gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerin de yönetim kurulu üyesi olmalarına imkan tanınmıştır. Buna karşılık, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilini düzenleyen ETK m. 275 hükmü de sistem değişiklikleri dışında aynen korunarak 6102 sayılı Kanunun 334. maddesine aktarılmıştır. Hüküm şu şekildedir:

“Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, esas sözleşmede öngörülecek bir hükümlerle, pay sahibi olmasalar da, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurmaya hakkı verilebilir.

Birinci fıkrada yazılı şirketlerde pay sahibi olan kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, ancak bunlar tarafından görevden alınabilir.

Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, genel kurul tarafından seçilen üyelerin hak ve görevlerini haizdir. Kamu tüzel kişileri, şirket yönetim kurulundaki temsilcilerinin bu sıfatla işledikleri fiillerden ve yaptıkları işlemlerden dolayı şirkete ve onun alacaklılarıyla pay sahiplerine karşı sorumludur. Tüzel kişinin rücu hakkı saklıdır.”

334. maddeyi özellikli kılan husus, pay sahibi olan veya olmayan kamu tüzel kişilerine, belli koşulların varlığı halinde yönetim kuruluna doğrudan temsilci gönderme hak ve yetkisini tanımak suretiyle, yönetim kurulu üyelerinin seçiminde genel kurulu devre dışı bırakmasıdır⁷. Hükme göre, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilci bulundurabilmesi için iki koşulun gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bunlardan ilki, işletme konusu kamu hizmeti olan bir şirketin varlığı; diğeri ise esas sözleşmede kamu tüzel kişisine temsilci bulundurma hakkı tanınmış olmasıdır. Bu iki koşulun aynı anda mev-

⁷ İsmail KIRCA/ Feyzan Hayal ŞEHİRALİ ÇELİK/Çağlar MANAVGAT, **Anonim Şirketler Hukuku C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, BTHAE Yayınları, Ankara 2013, s. 416.

cut olmaması halinde TTK m. 334 hükmünün uygulanması mümkün değildir⁸. Bu durumda, kamu tüzel kişininin bizatihi kendisinin TTK m. 359/2 çerçevesinde yönetim kurulu üyesi olması mümkündür. Ancak burada, üye seçimi genel kurulun takdirinde olacaktır. Kırca'ya göre, TTK m. 334, TTK m. 359/2 karşısında özel hüküm niteliğindedir⁹.

Tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmelerine imkan tanıyan düzenleme olan TTK m. 359/2 hükmü şu şekilde düzenlenmiştir:

“Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi topluluklarına katılıp oy kullanabilir.”

Söz konusu hükümde, yönetim kuruluna üye olmak bakımından kamu tüzel kişisi-özel tüzel kişi ayrımı yapılmadığından, kamu tüzel kişileri de bu hüküm uyarınca yönetim kuruluna üye olabilecektir. TTK m. 334 ile m. 359/2 hükümleri, esas itibarıyla iki farklı uygulamaya hizmet etmekte ise de, yeni Kanunda kamu tüzel kişininin yönetim kurulu üyesi olabilmesi mümkünken, ETK döneminde de tartışmalara neden olan “yönetim kurulunda temsilci bulundurması” düzenlemesine yer verilmesi eleştirilmektedir. Öte yandan, 11/04/2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6455 sayılı Kanun ile TTK m. 359 hükmüne eklenen 5. fıkrada kamu tüzel kişilerinin gerçek kişi temsilcilerinin yönetim kurulu üyesi olarak seçilebileceğinin düzenlenmesi ETK dönemine dönüş niteliği taşımaktadır¹⁰. Bu ise o dönemde var olan, temsilcinin sorumluluk sahasına ve yönetim kurulu üyeliği sıfatının kime ait olduğuna ilişkin tartışmaların¹¹ devam etmesine yol açmıştır. Gerçekten de, gerek TTK m. 334 uyarınca yönetim kurulunda bulunan kamu tüzel kişisi temsilcisi gerekse TTK m. 359/5 hükmü uyarınca genel kurul tarafından yönetim kuruluna seçilen kamu tüzel kişisi temsilcisi bakımından yönetim kurulu üyeliği sıfatının kime ait olacağı tartışma konusudur.

⁸ Necla AKDAĞ GÜNEY, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 16 (Yönetim Kurulu).

⁹ KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 418.

¹⁰ KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 409.

¹¹ Bu hususta bkz. Mehmet HELVACI, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2001, s. 11 vd.; Ersin ÇAMOĞLU, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 198 vd.

TTK m. 359/5 hükmüne göre:

“Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin pay sahibi olduğu şirketlerde, sayılan tüzel kişiler veya bunların gerçek kişi temsilcileri yönetim kuruluna seçilebilir. Yönetim kurulu üye sayısı ikiden fazla olan şirketlerde üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişisinin temsilcisi olmaması şartıyla kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kuruluna seçilebilir.”

Söz konusu düzenlemede, kamu tüzel kişisinin bizatihi kendisinin yönetim kuruluna üye seçilmesi ve gerçek kişi temsilcisinin yönetim kuruluna seçilmesi olmak üzere iki husustan söz edilmektedir. Kamu tüzel kişisinin yönetim kuruluna üye seçilmesi esasen TTK m. 359/2 hükmü çerçevesinde mümkün olduğundan, 5. fıkra bu açıdan 2. fıkranın tekrarı durumundadır¹². 5. fıkranın yenilik arz eden kısmı, kamu tüzel kişisinin gerçek kişi temsilcisinin yönetim kuruluna üye seçilebilmesine ilişkin kısımdır¹³. 5. fıkranın bu düzenlemesi ile kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilci bulundurmasına ilişkin TTK m. 334, içerik ve şartlar bakımından birbirinden farklıdır. 334. madde, yukarıda belirtildiği üzere, koşulların varlığı halinde kamu tüzel kişisinin yönetim kurulu üyesi atayabilmesine; 359. maddenin 5. fıkrası ise pay sahibi olması halinde kamu tüzel kişisinin genel kurul tarafından yönetim kurulu üyesi seçilmesine ilişkin düzenlemedir. 334. maddenin uygulanabilmesi yani kamu tüzel kişisinin yönetim kuruluna temsilci gönderebilmesi için gerekli koşullar gerçekleşmemiş ise TTK m. 359/5 uygulanacaktır. Buna karşılık, koşulların mevcut olması halinde kamu tüzel kişisi “teorik olarak” 334. madde veya 359/5. maddeden yararlanabilir¹⁴. Bununla birlikte, genel kurul devre dışı bırakıp yönetim kuruluna doğrudan temsilci gönderme imkanı veren 334. madde dururken temsilcilerin genel kurul tarafından seçimini öngören m. 359/5’e yönelmek isabetli değildir.

Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsilci bulundurması (TTK m. 334), kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulu üyesi olması (TTK m. 359/2)

¹² KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 409.

¹³ Aksi yönde AKDAĞ GÜNEY, s. 17 vd. Yazara göre, kamu tüzel kişilerini temsilen gerçek kişilerin yönetim kuruluna seçilmesi bir yenilik değildir. Zira bu hüküm olmasaydı da kamu tüzel kişisinin pay sahibi olduğu şirketin yönetim kuruluna, tüzel kişinin kendisi veya onu temsil eden bir gerçek kişi doğrudan seçilebilirdi. Hatta kamu tüzel kişisi veya temsilcisi şirkette pay sahibi olmasa dahi TTK m. 359/(1) ve (2)’ye istinaden yönetim kuruluna seçilebilir. Kanunda bunu engelleyen bir hüküm olmadığı gibi aksine TTK m. 359/5 ile tüm bu olasılıklara izin verilmektedir.

¹⁴ KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 408-409.

ve kamu tüzel kişilerinin gerçek kişi temsilcilerini yönetim kuruluna seçtirilmesi (TTK m. 359/5) hükümleri bakımından özellik arz eden husus, yönetim kurulu üyesi sıfatının kime ait olduğudur. Yönetim kurulu üyesi sıfatının kime ait olduğunun ortaya konması, üyelik sıfatını takip eden hak ve borçların kime ait olduğunun belirlenmesini sağlamaktadır. Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda yer almasına ilişkin yukarıdaki düzenlemeler bakımından, üye sıfatı noktasında öğretide çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Bunlardan ilki, kamu tüzel kişininin yönetim kurulunda temsilci bulundurması (TTK m. 334) halinde, kamu tüzel kişisi mi temsilcisi mi yönetim kurulu üyesidir? Kamu tüzel kişininin pay sahibi olduğu anonim şirkette, gerçek kişi temsilcisini yönetim kurulu üyesi olarak seçirmesi halinde yine aynı soru gündeme gelmektedir.

TTK m. 334/3 hükmünde, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcilerinin, genel kurul tarafından seçilen üyelerin hak ve görevlerini haiz olduğu hüküm altına alınmıştır. Buradan hareketle, tüzel kişininin yönetim kuruluna gönderdiği temsilcisinin yönetim kurulu üyesi olduğu savunulmaktadır¹⁵. Bu görüşe göre, kamu tüzel kişilerinin şirket yönetim kurulundaki temsilcilerinin bu sıfatla işledikleri fiillerden ve yaptıkları işlemlerden dolayı şirkete ve onun alacaklılarıyla pay sahiplerine karşı sorumlu olduğu yönündeki hüküm (TTK m. 334/3) de temsilcilerin yönetim kurulu üyesi olduğuna ilişkin tezi güçlendirmektedir. Yine TTK m. 334 hükmünün, kamu tüzel kişisini temsilen bulunacak gerçek kişinin, TTK m. 359/2’de olduğu gibi tescil ve ilanını düzenlememiş olması da kamu tüzel kişisi temsilcisinin yönetim kurulu üyesi olduğuna işaret etmektedir. Bahtiyar’a göre, TTK m. 359/2’de tüzel kişilerin yönetim kurulu üyeliğine izin verilmesine rağmen m. 334’te özel düzenleme bulunması nedeniyle kamu tüzel kişisi değil; onun temsilcisi üye sayılmalı ve ana sözleşmeye konulacak hüküm ile kamu tüzel kişisine birden çok üye gönderme olanağı tanınmalıdır¹⁶. Aksi yöndeki görüşe göre ise temsilcinin, tayin, azil yetkileri sebebiyle kamu tüzel kişisine ve genel kurulun seçtiği yönetim kurulu üyelerinden farklı olarak kamu menfaatlerine bağlılığı karşısında yönetim kurulu üyesi olduğu kabul edilemez¹⁷. TTK m. 334/3 hükmü gereği,

¹⁵ Sami KARAHAN, **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya: 2013 (Şirketler Hukuku).

¹⁶ 421; KIRCA (Şehiralı Çelik/Manavgat), s. 418. Yazar, 334. maddenin 359/2 karşısında özel hüküm niteliğini taşımasından hareketle bu sonuca ulaşmaktadır.; EMİNOĞLU/ÇAKIR, s. 289; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 17-18.

¹⁷ Mehmet BAHTİYAR, **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2017, s. 237; aynı yönde AKDAĞ GÜNEY, s. 11-12.

¹⁷ Ünal TEKİNALP, **Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili**,

sorumluluğun kamu tüzel kişisinde olması ve tüzel kişilerin yönetim kurulu üyeliğine 6102 sayılı Kanun ile izin verilmiş olduğu halde tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin yönetim kurulu üyeliğinin öngörülmemiş olması da kamu tüzel kişisinin bizatihi kendisinin yönetim kurulu üyesi olduğunu göstermektedir.

Öğretideki bu tartışma, aşağıda değinileceği üzere, şirkete borçlanma yasağının kimin şahsında gerçekleşeceği bakımından önem arz etmektedir. Buna göre, yönetim kurulu üyesi sıfatının kamu tüzel kişisine ait olduğu kabul edildiği takdirde, şirkete borçlanma yasağı, tüzel kişi şahsında gerçekleşecektir. Buna karşılık, yönetim kurulu üyeliği sıfatının kamu tüzel kişisi temsilcisine ait olduğu kabul edildiğinde ise borçlanma yasağına tabi olan, kamu tüzel kişisi değil; temsilcisi olacaktır. Bu konu aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

C. Özel Hukuk Tüzel Kişileri Bakımından

Özel hukuk tüzel kişilerinin, yönetim kurulu üyesi olabilmelerine ilişkin hüküm, TTK m. 359/2 hükmüdür. Hükmünde; “*Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.*” ifadelerine yer verilmiştir. Kamu tüzel kişileri bakımından söz konusu olan yukarıdaki tartışmalı noktalar, özel hukuk tüzel kişilerinin yönetim kurulu üyeliği bakımından söz konusu değildir. Bununla birlikte, TTK m. 359/2 hükmü hem kamu tüzel kişileri hem de özel tüzel kişilerin yönetim kurulu üyeliğine cevaz veren düzenleme olduğundan, TTK m. 359/2 kapsamında yer verilen tartışmalar, özel tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından da geçerlidir.

D. Tüzel Kişi Adına Hareket Eden Gerçek Kişi

TTK m. 359/2’ye göre, bir tüzel kişi, yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde (tüzel kişi tarafından) belirlenen bir gerçek kişi de tüzel kişiyle birlikte sicile tescil ve ilan olunur¹⁸. Tescil ve ilan, tüzel kişi ile söz konusu gerçek

---

BTHAE Yayınları, Ankara 1965, s. 56 vd. (Tüzel Kişiler); Hülya ÇOŞTAN, “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXIX, Sa.1, s. 130 vd.; Ne kamu tüzel kişisinin ne de temsilcisinin yönetim kurulu üyesi sıfatı kazanabileceğine ilişkin görüş için bkz. ÇAMOĞLU, s. 218.

¹⁸ Ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, internet sitesi kurmak zorunda olan şirketlerde, şirketin internet sitesinde açıklanacaktır.

kişiyi birbirine bağlayıp özdeşleştiren işlemdir¹⁹. Tescilin amacı, madde gerekçesinde; “tüzel kişinin kurula her toplantıda farklı kişileri yollayarak kurulun çalışmasını ve istikrarını bozmasına engel olmak” biçiminde açıklanmıştır. Yine gerekçede, tescilin, tüzel kişinin yönetim kurulu üyeliğini söz konusu gerçek kişinin şahsında somutlaştırıp belirgin konuma getirdiğinden kurucu etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Fakat, gerekçede tescilin kurucu olduğunun belirtilmesi, tek başına tescil işlemine kurucu etki vermemektedir. Ticaret siciline tescil kural olarak bildirici niteliktedir²⁰. Ancak bir hakkın veya hukuki durumun doğumuna sebebiyet verdiği hallerde, tescil, kurucu etkiyi haizdir. Bu nedenle, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin tesciline kurucu etki bağlanabilmesi için bu hususun madde metninde açıkça vurgulanması gerektiğinden tescil işleminin bildirici nitelikte olduğu kabul edilmelidir. İlan ise durum hakkında üçüncü kişileri bilgilendirdiğinden açıklayıcı niteliktedir²¹.

Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına hareket edecek olan gerçek kişiyi belirleme yetkisi, tüzel kişinin kendisine aittir. Bu gerçek kişinin anonim şirket genel kurulu tarafından belirlenmesi mümkün değildir²². Buna rağmen, genel kurul kararı ile tüzel kişi adına hareket edecek gerçek kişinin belirlenmesi halinde, söz konusu genel kurul kararı batıldır²³. TTK m. 359/2 hükmünün emredici niteliği gereği, temsilci gerçek kişinin genel kurul tarafından seçilmesi veya genel kurulun onayına sunulacağına ilişkin esas sözleşme hükümleri de düzenlenemeyecektir²⁴.

Yönetim kurulu üyesi tüzel kişi, belirlediği gerçek kişiyi her zaman değiştirebilir (TTK m. 364/1). Değişiklik halinde, durumun şirkete bildirilmesi

¹⁹ Ünal TEKİNALP, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları**, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 119 (Tek Kişi Ortaklık); KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 403.

²⁰ Sabih ARKAN, **Ticari İşletme Hukuku**, 23. Basıdan tıpkı basım, BTHAE Yayınları, Ankara 2017, s. 251; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 20 vd.; Aksi yönde İsmail KIRCA, “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVIII, Sa. 2, s. 51-53 (Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği).

²¹ TTK m. 359/2 gerekçesi.

²² BAHTİYAR, s. 235; Güzin ÜÇİŞİK/Aydın ÇELİK, **Anonim Ortaklıklar Hukuku Cilt I**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 381; Fatih BİLGİLİ/Ertan DEMİRKAPI, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 5. Baskı, Dora Yayınları, Şubat 2017, s. 269.

²³ İsmail KIRCA, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Yönetim Kurulu-Başlıca Yenilikler”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, Sa. 3-4, Erzincan 2012, s. 123 (Başlıca Yenilikler).

²⁴ ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 381.

ve sicile tescil edilerek ilan edilmesi gerekir. Bununla birlikte, tüzel kişi, gerçek kişiyi değiştirme hakkını kötüye kullanmamalıdır. Aksi takdirde, yönetim kurulunun belirliliği zedelenmiş olur. Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ile şirketin, tüzel kişi adına hareket edecek gerçek kişiye itiraz hakları yoktur; fakat, haklı sebeplerin varlığı halinde şirket, belirlediği gerçek kişiyi değiştirmesini tüzel kişiden isteyebilir²⁵ ve şartların oluşması halinde dava açabilir²⁶.

Yönetim kurulu üyesi tüzel kişi, sadece bir gerçek kişiyi temsilci olarak atayarak tescil ve ilan ettirebilecektir. Esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararı ile tüzel kişi adına birlikte temsil ve yedek üye tayini öngörülemez. Nitekim, TTK m. 359/2'de, sadece bir gerçek kişinin belirlenebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bu hüküm, tüzel kişinin kurula her toplantıda farklı kişileri yollayarak kurulun çalışmasını ve istikrarını bozmasına engel olmak amacı taşımaktadır²⁷.

Yönetim kurulu üyesi tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması gerekmektedir (TTK m. 359/3). Kanunda bunun dışındaki herhangi bir yeterlilik koşulu aranmamıştır. Öğretide, kanunların ve esas sözleşmenin yönetim kurulu üyeleri bakımından aradığı şartları, söz konusu gerçek kişinin de haiz olması gerektiği savunulmaktadır²⁸. Zira aksinin kabulü, kanunun (ve esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için özel şartlar öngörülmüşse esas sözleşmenin) dolanılması sonucunu doğuracaktır.

Tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmesine her ne kadar imkan tanınmışsa da, üye olarak seçilmek ile yönetim kurulunda görev yapmak birbirinden farklıdır. Nitekim, yönetim kuruluna üye seçilen, tüzel kişi olsa da; görev yapacak olan, tüzel kişi adına sicile tescil olunan gerçek kişidir. Tüzel kişi, üyeliğini, fiilen bu kişi vasıtasıyla yerine getirecektir. Bir diğer ifadeyle, yönetim kurulu toplantılarına tüzel kişi adına bu gerçek kişi katılacak ve oy kullanacaktır. Onun kuruldaki varlığı tüzel kişinin varlığı; görüşü tüzel kişinin görüşü ve oyu tüzel kişinin oyu olarak kabul olunur²⁹. Hal böyle olunca, tüzel

---

²⁵ Oruç Hami ŞENER, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 358; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 269-270.

²⁶ Hasan PULAŞLI, **Şirketler Hukuku Şerhi C. I-II**, 2. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 896 (Şerh); ÇOŞTAN, s. 122 vd.

²⁷ BAHTİYAR, s. 235.

²⁸ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklık, s. 119; ŞENER, s. 357; KIRCA, Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği, s. 55-56; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 269.

²⁹ ŞENER, s. 356.

kişi adına yönetim kurulunda bulunan gerçek kişinin, yönetim kurulu üyeliği için aranan koşulları sağlamasının gerekli olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Öğretideki bir görüşe göre, TTK m. 359/3 hükmünde tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması arandığından, bunun dışında bir şart aranmadığından, tüzel kişi adına hareket edecek gerçek kişinin yönetim kurulu üyeliği için Kanunda öngörülmüş şartları taşıması gerekmemektedir³⁰. Aksi görüşü savunan yazarlara göre, yönetim kurulu üyeliği için aranan şartları tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişide aramamak, kanunun ve eğer yönetim kurulu üyeliği için özel şartlar öngörmüşse, esas sözleşmenin dolaşmasının yolunu açacaktır³¹. Bu nedenle, tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olduğu durumlarda, hem tüzel kişi hem de onun adına tescil edilecek gerçek kişi, kanunlarda ve esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aranan şartları taşımaktadır. Kanaatimizce, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi bakımından tam ehliyet dışında başka bir şartın aranmasına ihtiyaç yoktur. Zira gerçek kişinin buradaki vasfı, tüzel kişi adına hareket etmekten ibarettir. Üyelik sıfatı tüzel kişiye ait olduğundan, adına hareket etmek üzere tüzel kişi tarafından belirlenecek olan gerçek kişiye kanun koyucunun özellikle müdahale etmek istemediği, tüzel kişiye bu noktada bir serbesti tanıdığı kabul edilmesi gerekir. Madde metninde, söz konusu gerçek kişi bakımından, “yönetim kurulu üyeliği için aranan şartların gerçek kişi için de mevcut olması” yerine yalnızca “tam ehliyet” şartına yer verilmesi ve Kanunda yönetim kurulu üyeliği için aranan koşulların asgari koşullar olup, gerek tüzel kişinin kendisi gerekse adına hareket eden gerçek kişi bakımından esas sözleşme ile ilave birtakım şartların getirilmesinin mümkün oluşu³² da bizi bu sonuca ulaştırmaktadır.

E. Tüzel Kişi Adına Tescil Edilen Gerçek Kişinin Anonim Şirket Karşısındaki Hukuki Durumu

Tüzel kişi adına tescil edilen gerçek kişi, tüzel kişinin organı veya organ üyesi olabileceği gibi danışman, avukat veya mali müşavir gibi tüzel kişiye vekalet, hizmet veya benzeri sözleşmeler ile bağlı uzman kişiler de olabilir³³. Bu husus esas itibarıyla, tüzel kişinin iç ilişkisi olmakla birlikte, söz konusu gerçek kişinin anonim şirket karşısında, tüzel kişinin temsilcisi mi yoksa orga-

³⁰ AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 32 vd.

³¹ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklık, s. 119; ŞENER, s. 357; KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 406; EMİNOĞLU/ÇAKIR, s. 283.

³² KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 413; BAHTİYAR, s. 236; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 33.

³³ KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 405; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 43.

nı mı olduğu hususunun belirlenmesi gerekmektedir. Nitekim, gerçek kişinin temsilci olduğu kabul edilirse TBK m. 40 vd. hükümleri; organ olduğu kabul edilirse TMK m. 50 hükümleri gündeme gelecektir.

Tüzel kişiler, iradelerini organları vasıtasıyla ortaya koymaktadır. Organın faaliyette bulunduğu esnada ortaya koyduğu irade, tüzel kişinin iradesidir ve ortada bir temsil ilişkisi yoktur. Buna karşılık temsilcilikte, temsilci kendi iradesini ortaya koymakta, ancak yaptığı hukuki işlemin sonuçları temsil olunanı bağlamaktadır³⁴. Haksız fiiller bakımından ise temsilcinin işlediği haksız fiiller kural olarak temsil olunana izafe edilememektedir.

TTK m. 359/2 hükmü, tüzel kişi ile adına hareket edecek gerçek kişi arasındaki ilişkiyi “*Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur.*” şeklinde ifade etmektedir. Madde gerekçesinde, tüzel kişinin yönetim kurulu üyeliğinin söz konusu gerçek kişinin şahsında somutlaşıp belirgin konuma getirildiğinden söz edilmektedir. Tüm bunlardan hareketle, söz konusu gerçek kişinin yönetim kurulu üyesi tüzel kişinin organı olduğu kabul edilmelidir³⁵. Esasen yönetim kurulu üyeliğinin temsil vasıtasıyla yerine getirilmesi de mümkün değildir³⁶. Temsilcinin tüzel kişi adına yönetim kurulunda faaliyette bulunurken işlediği haksız fiillerin – kural olarak- tüzel kişiye izafe edilememesi, kanun koyucunun benimsediği tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin bizzat sorumlu tutulması amacına uygun düşmemektedir. Hal böyle olunca, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi, organ niteliği nedeniyle TMK m. 50 hükmüne tabi olmalıdır.

Öğretide, TTK m. 359/2’nin son cümlesindeki “*Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir*” ibaresinden hareketle tüzel kişi ile adına hareket etmek üzere tescil edilen gerçek kişi arasında bir temsil ilişkisi olduğu, “kişi adına hareket edilmesi” tabiri ile temsil

³⁴ M. Kemal OĞUZMAN/Özer SELİÇİ/Saibe OKTAY ÖZDEMİR, **Kişiler Hukuku– Gerçek ve Tüzel Kişiler**, 14. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 272.

³⁵ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklık, s. 119; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 43; ÇOŞTAN, s. 123-124. Aynı yönde bkz. Ali Murat SEVİ, “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Hareket Eden Gerçek Kişinin Hukuki Sorumluluğu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXXII, Sa. 3, s. 45 vd. Yazar aynı sonuca, gerçek kişinin tam ehliyetli olması şartı (TTK m. 359/3) ve organ fonksiyonlarını yerine getirecek gerçek kişinin genelde tam ehliyetli olmasının aranmasından yola çıkarak ulaşmaktadır.

³⁶ PULAŞLI, Şerh, s. 987; ÇOŞTAN, s. 124.

ilişkinin kastedildiğini ileri süren yazarlar da bulunmaktadır³⁷. Bu görüşe göre, yönetim kuruluna gönderilen gerçek kişinin tüzel kişi tarafından atanması, temsilcinin tüzel kişi tarafından her zaman görevden alınabilmesi ve bu görevi aldığı talimatlara göre yerine getirmesi, temsil niteliğine gerekçe olarak gösterilmektedir.

Son olarak, tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin yönetim kuruluna gönderdiği gerçek kişinin anonim şirket bakımından organ sıfatı taşımadığını belirtmek gerekir³⁸. Burada organ sıfatı, yönetim kuruluna seçilen tüzel kişiye aittir, söz konusu gerçek kişi ise yönetim kurulu toplantılarında tüzel kişinin iradesini ortaya koymakta olup, yönetiminde bulunduğu anonim şirket bakımından organ vasfını haiz değildir.

II. ŞİRKETE BORÇLANMA YASAĞI

A. Yasağın Düzenleniş Biçimi

Şirkete borçlanma yasağına ilişkin olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda iki ayrı düzenleme bulunmaktadır. Bunlardan ilki, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358 ile pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınlarının şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 395/2 hükmüdür.

TTK m. 358 hükmü uyarınca, pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamamaktadır. Buna karşılık, yönetim kurulu üyelerinin borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 395/2 hükmünde; pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınlarının şirkete nakit borçlanamayacakları, şirketin bu kişiler için kefalet, garanti ve teminat veremeyeceği, sorumluluk yüklenemeyeceği, borç devralamayacağı düzenlenmiştir.

Borçlanma yasağına aykırılığın yaptırımı, TTK m. 562’de hüküm altına alınmıştır. Hüküm uyarınca, “358 inci maddeye aykırı olarak pay sahiplerine borç verenler” ile “395 inci maddenin ikinci fıkrasının birinci veya ikinci cümlesi hükümlerini ihlal edenler” üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

³⁷ Ersin ÇAMOĞLU/Reha POROY/Ünal TEKİNALP, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 361.

³⁸ AKDAĞ GÜNEY, *Yönetim Kurulu*, s. 43.

Gerek TTK m. 358 gerekse TTK m. 395/2 hükmünde, hükümler henüz yürürlüğe girmeden, 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6335 sayılı Kanun ile önemli değişiklikler yapılmıştır. TTK m. 358 hükmünün değişiklikten önceki hali şu şekildedir:

“İştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz. Meğerki, borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulsun”.

TTK m. 395/2 hükmünün değişiklikten önceki hali de şu şekildedir:

“Yönetim kurulu üyesi, onun 393 üncü maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.”

Hükümlerden anlaşılacağı üzere, kanun koyucu 6335 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerden önce şirkete borçlanma yasağını görev noktasında ikiye ayırmış³⁹; pay sahipleri ile yönetim kurulu üyeleri için ayrı hükümler sevk etmişti. Fakat, şirketin yönetim ve temsil organı olması nedeniyle riskli işlemlerle şirkete zarar verme ihtimali daha yüksek durumda olan yönetim kurulu üyeleri için getirilen borçlanma yasağı ihlali yaptırımını ile pay sahipleri bakımından getirilen borçlanma yasağı ihlali yaptırımını aynı değildi. Pay sahipleri bakımından öngörülen yaptırım, yönetim kurulu üyeleri için öngörülen yaptırımdan daha ağırdı. Gerçekten de, TTK m. 358 hükmüne aykırılığın yaptırımını kanunun emredici hükümlerine aykırılık sebebiyle işlemin geçersiz sayılması iken; TTK m. 395/2 hükmüne aykırılığın yaptırımını, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklılarının bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilmesiydi.

Görüldüğü üzere, şirketin yönetim ve temsil organı olan yönetim kurulu üyeleri bakımından riskli işlemlerle şirkete zarar verme ihtimali daha yüksek iken; fiili duruma aykırı şekilde, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı

³⁹ Ahmet TAMER, Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: “Pay Sahiplerinin (Ortakların) Şirkete Borçlanma Yasağı (TTK m. 358)”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sa. 102 s. 95.

daha ağır ve sıkı yaptırımlara bağlanmıştı. Halbuki şirkete borçlanma yasağı getirilmesindeki temel düşünce, şirketle yakından ilgili kişilerin şirketle yapacakları birtakım işlemlerle şirkete ve özellikle şirketin ekonomik varlığına zarar vermelerinin önlenmesi ve dolayısıyla ortaklığın sürdürülebilirliğine yönelebilecek risklerin ortadan kaldırılmasıydı.

İki düzenleme arasında yaratılmış olan bu farklılığın eleştirilmesini dikkate alan kanun koyucu, söz konusu düzenlemeler henüz yürürlüğe girmeden, dolayısıyla uygulanmadan, 6335 sayılı Kanunla yaptığı değişiklikle, şirkete borçlanma yasağını düzenlerken “görev” esasını yerine “pay” esasını dikkate almış ve TTK m. 395/2 hükmünün kapsamını, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınları ile sınırlandırmıştır⁴⁰. Buna göre, şirkete borçlanma yasağı bakımından, yönetim kurulu üyesi olsun veya olmasın pay sahipleri TTK m. 358 hükmüne; pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve Kanunda sayılan yakınları ise TTK m. 395/2 hükmüne tabi olacaktır.

Çalışmamızda tüzel kişi yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanma yasağı incelendiğinden esasen üzerinde duracağımız hüküm, TTK m. 395/2’dir⁴¹.

B. Yasağın Muhatabı

1. Genel olarak

TTK m. 395/2’de anonim şirketin pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin kanunda sayılan ve pay sahibi olmayan yakınlarının şirkete borçlanmaları yasaklanmıştır.

TTK m. 395/2’nin 6335 sayılı Kanun’la değiştirilmeden önceki ilk halinde, *yönetim kurulu üyesinin ve maddede sayılan yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri*

⁴⁰ TAMER, s. 96.

⁴¹ Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Sami KARAHAN: “Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı ve 6335 Sayılı Kanun ile Getirilen Değişikliğin Sonuçları”, **Yaklaşım Dergisi**, Sa. 239, s. 258-262 (Borçlanma Yasağı); Mustafa ÇEKER: “Şirkete Borçlanma Yasağı” **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. XVIII, Sa. 2, s. 559-670; Korkut ÖZKORKUT: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Şirkete Borçlanma Yasağı, Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetime İlişkin Değişiklikler”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVIII, Sa. 3, s. 45-71; TAMER, s. 93 vd.

de yasak kapsamında sayılmıştı. Bununla birlikte söz konusu hüküm, henüz yürürlüğe girmeden⁴², 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6335 sayılı Kanunun 17. maddesiyle değiştirilmiş ve sayılan kişiler yasak kapsamından çıkarılmıştır. Böylece, sayılan kişilere ilişkin borçlanma yasağını düzenleyen hüküm, hiç uygulanmadan hukuk dünyamıza veda etmiştir. Söz konusu hükmün özellikle Anadolu’daki küçük ve orta ölçekli şirketlerin ortaklarını rahatsız etmesi sebebiyle, değiştirilmesi için Meslek Odaları vasıtasıyla hükümet nezdinde girişimlerde bulunulduğu ifade edilmektedir⁴³.

Tüm bu hususlar göz önüne alınarak, 6335 sayılı Kanun ile TTK m. 395/2 hükmünün kapsamı, bütün yönetim kurulu üyeleri yerine, yalnızca pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ve yönetim kurulu üyelerinin kanunda sayılan ve pay sahibi olmayan yakınları olarak yeniden düzenlenmiştir. Böylelikle, pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri TTK m. 358 hükmü kapsamına dahil edilmiştir.

Gelinen noktada, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve kanunda sayılan yakınları TTK m. 395/2’de düzenlenen yasağa; pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri ile pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olan yakınları, şartları varsa TTK m. 358’de düzenlenen borçlanma yasağına tabidir. Anonim şirkette tek bir paya dahi sahip olmak, TTK m. 395/2 hükmü ile getirilen yasağın kapsamından çıkmak için yeterlidir. Pay sahipliği konusunda oransal veya niteliksel herhangi bir sınırlandırma getirilmemiştir. Özdamar/Doğan’a göre, yasağın kapsamı dışına çıkacak kişiler belirlenirken Bankacılık Kanununda olduğu gibi “nitelikli pay sahipliği” müessesesinin esas alınması veya oran yahut nitelik olarak başka bir yeterliliğin aranması yerinde olurdu⁴⁴.

2. Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı Muhatabı Bir Suje Olarak Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi

Tüzel kişi yönetim kurulu üyeliğinde, yönetim kurulu üyesi sıfatı tüzel kişinin kendisine ait olduğundan şirkete borçlanma yasağı, tüzel kişi için

⁴² TTK’nın “Yürürlük” başlıklı 1534. maddesinde, istisnai hükümler dışında Kanunun 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe gireceği kabul edilmiştir.

⁴³ PULAŞLI, Hasan: “6335 ve 6353 Sayılı Kanunlarla Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklerin Şirketler Hukukuna İlişkin Kısmının Değerlendirilmesi”, **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, C. II, Sa. 2, s. 16 (Değişiklikler).

⁴⁴ Mehmet ÖZDAMAR/ İlker DOĞAN, “Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı” **Bankacılar Dergisi**, Sa. 86, s. 8.

de uygulanacaktır. Bununla birlikte, TTK m. 359/2 hükmünde, bir tüzel kişi, yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına bir gerçek kişinin de tescil ve ilan olunacağı, tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişinin toplantılara katılıp oy kullanabileceği düzenlenmiştir. Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına toplantılara katılarak oy kullanan bu gerçek kişinin yasak kapsamında bulunup bulunmadığı Kanunda açıkça belirtilmemiştir. Acaba burada, borçlanma yasağı yalnızca tüzel kişi bakımından mı geçerli olacaktır? Yoksa tüzel kişiyi temsilen yönetim kurulu toplantılarına katılan gerçek kişi de borçlanma yasağına tabi olacak mıdır?

Yönetim kurulu üyesi olması sebebiyle, şirkete borçlanma yasağının tüzel kişi için uygulanacağına tereddüt bulunmamaktadır. Nitekim burada yönetim kurulu üyesi sıfatı tüzel kişi şahsında doğmaktadır. Buna karşılık, tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına yönetim kurulu toplantılarına katılan ve anonim şirket tarafından alınacak kararları etkileyerek şirket mevcudunu kendileri veya yakınlarına aktarma imkanına sahip durumda bulunan gerçek kişinin borçlanma yasağına tabi olup olmayacağına ilişkin Kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Öğretide, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin de sahip olduğu konum ve yetkileri kötüye kullanarak şirketi zarara uğratma tehlikesi bulunduğundan, bu yasakların (TTK m. 395) tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi için de geçerli olduğunun kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır⁴⁵.

Bizim de katıldığımız aksi yöndeki görüşe göre ise, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin, şirket faaliyetlerinin yürütülmesi noktasında, gerçek kişi yönetim kurulu üyesinin Kanunda sayılan yakınlarından çok daha fazla güç ve imkana sahip olduğu dikkate alındığında, her ne kadar bu kişilerin de şirkete borçlanma yasağına tabi olmaları hakkaniyet gereği olsa da Kanunda yer alan düzenleme buna imkan vermemektedir⁴⁶. Nitekim TTK m. 395/2 hükmü, gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri düşünülerek hazırlanmış ve hükümde yalnızca “pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve TTK m. 393’te sayılan yakınları” borçlanma yasağı kapsamında sayılmıştır. Öte yandan, yasağa aykırılık suç teşkil ettiğinden (TTK m. 562/5-c) hükmün kıyas ve yorum yoluyla genişletilmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla, söz konusu gerçek kişiler, borçlanma yasağı hükmünün gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri düşünülerek hazırlanması sebebiyle borçlanma yasağının kapsamı dışında kalmışlardır.

⁴⁵ KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 407; ÇOŞTAN, s. 126.

⁴⁶ ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 6.

Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulu üyesi olduğu durumda da (TTK m. 359/2), adına hareket eden gerçek kişi bakımından yukarıda yer verilen açıklamalar geçerli olacaktır. Buna karşılık, kamu tüzel kişininin TTK m. 334 uyarınca anonim şirketin yönetim kurulunda temsilci bulundurduğu durumda, söz konusu temsilci, borçlanma yasağına tabi olacak mıdır? TTK m. 334 hükmü çerçevesinde yönetim kurulunda yer alan kamu tüzel kişisi temsilcisi ile TTK m. 359/5 hükmü çerçevesinde yönetim kuruluna seçilen kamu tüzel kişisi temsilcisi bakımından, yukarıda yer verilen, yönetim kurulu üyeliği sıfatının kime ait olduğu tartışması bu noktada önem arz etmektedir. Şayet temsilcinin yönetim kurulu üyesi olduğu kabul edilirse, şirkete borçlanma yasağı, kamu tüzel kişisi şahsında değil; temsilcisi şahsında doğacaktır. Aksinin kabulü halindeyse, borçlanma yasağı, kamu tüzel kişisi bakımından söz konusu olacaktır.

Kamu tüzel kişininin TTK m. 359/5 hükmü kapsamında temsilcisini yönetim kuruluna seçtirilmesi durumunda temsilcinin yönetim kurulu üyesi sayılması hususu özellik arz etmektedir. Nitekim ilgili fıkra, “Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin pay sahibi olduğu şirketlerde” kamu tüzel kişisi temsilcisinin yönetim kuruluna seçilebileceği düzenlenmektedir. Burada yönetim kurulu üyesi sıfatının kamu tüzel kişisine ait olduğu kabul edildiği takdirde, “pay sahibi” yönetim kurulu üyesi söz konusu olduğundan borçlanma yasağı bakımından tabi olunacak düzenleme, TTK m. 395/2 değil; pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358’dir. Buna karşılık, kamu tüzel kişisi temsilcisinin yönetim kurulu üyesi olduğunun kabulü halinde ise temsilcinin pay sahipliği sıfatı bulunmadığından, TTK m. 395/2’de düzenlenen borçlanma yasağı söz konusu olacaktır. Bu durumda burada, kamu tüzel kişisi, pay sahibi olması nedeniyle TTK m. 358 kapsamında; yönetim kuruluna seçilen (ve yönetim kurulu üyesi olduğu kabul edilen) temsilcisi ise TTK m. 395/2 kapsamında borçlanma yasağına tabi olmaktadır.

Kanaatimizce burada kamu tüzel kişilerinin gerek m. 334’e göre yönetim kuruluna atanan temsilcisi gerekse m. 359/5’e göre yönetim kuruluna seçilen gerçek kişi temsilcisi bakımından yönetim kurulu üyesi sıfatı temsilciye aittir. Dolayısıyla borçlanma yasağı da söz konusu temsilciler nezdinde doğmaktadır. 334. madde bakımından temsilcinin yönetim kurulu üyesi olduğu sonucuna maddenin 3. fıkrasında yer alan: “*Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, genel kurul tarafından seçilen üyelerin hak ve görevlerini haizdir.*” ifadesinden yola çıkılarak ulaşılmaktadır. 359/5. madde

bakımından ise kamu tüzel kişinin, yönetim kuruluna bizatihi üye olmak yerine, gerçek kişi temsilcisinin seçilmesini tercih etmesine, üyelik sıfatının söz konusu gerçek kişiye ait olması şeklinde bir sonuç bağlanması yerinde olacaktır. Bu sonuç, gerçek kişi temsilcinin anonim şirkette pay sahibi olmadığı düşünüldüğünde, kapsam bakımından m. 358'e nazaran daha katı bir yasak içeren m. 395/2'ye tabi olunması bakımından da isabetlidir.

C. Borçlanma Yasağı Kapsamındaki İşlemler

1. Şirkete Borçlanma Kavramı

“Şirkete borçlanma”nın konusunu şirket ile girilen borç ilişkisi oluşturur. Borçlanma, kişiyi belirli bir süre sonunda yerine getirilmesi gereken bir ifa yükümlülüğü altına sokmaktadır. Borçlanmanın konusu nakit veya ayın olabilir. Buna göre borçlanma, şirketten nakit para alınmasının yanı sıra, şirkete ait bir malın vadeli biçimde satılması yahut ödünç verilmesi şeklinde aynı borçlanma olarak da gerçekleşebilir. Bununla birlikte, borçlanma yasağının konusu bu denli geniş değildir. TTK m. 395/2'de, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve TTK 393 üncü maddede sayılan yakınlarının şirkete “nakit” borçlanamayacağı düzenlenmiştir. Buradan hareketle, yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınlarının şirkete nakit dışı –örneğin ayın, hizmet vb.- borçlanmaları mümkündür. TTK m. 395/2'nin TBMM'de kabul edilen ilk halinde, ayın borçlanma yasağı da mevcut iken “ayın” ifadesi 6335 sayılı Kanun ile metinden çıkarılmıştır.

Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358 hükmünde ise, pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasak olduğu düzenlenmiş; nakit-nakit dışı ayrımı yapılmamıştır. Bu husus, yönetimde olmayan pay sahiplerinin yani şirkette yalnızca hissedar olarak bulunan kişilerin, yönetim kurulu üyeleri karşısında daha ağır bir yasağa tabi tutuldukları gerekçesiyle eleştirilmektedir⁴⁷. Gerçekten de şirket menfaatlerinin kötüye kullanılması noktasında pay sahiplerine nazaran daha avantajlı bir grup olan yönetim kurulu üyeleri ile pay sahibi olmayan yakınlarının, şirkete yalnızca nakit borçlanmalarının yasaklanmış olması eleştiriye açıktır.

2. Nakit Borçlanma

Anonim şirkette, yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin Kanunda sayılan yakınlarının şirkete “nakit” borçlanmaları yasaklanmıştır.

⁴⁷ TAMER, s. 96.

tır. Bu düzenleme ile; yönetim kurulu üyeleri ve sayılan yakınlarının şirket kasasını kendi kişisel menfaatleri doğrultusunda kullanmaları, kişisel harcamalarını şirket kasasından yapmaları ve şirketten para çekmeleri gibi ticari hayatta yaygın olan birtakım uygulamaların engellenmesi amaçlanmaktadır⁴⁸. Söz konusu düzenleme sermayenin/malvarlığının korunması ilkesinin de bir sonucudur. Öğretide, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sahip oldukları yetki ve imkanları kullanarak şirkete ayın borçlanmak suretiyle de şirket kaynaklarını kendilerine ve yakınlarına aktarabilmeleri mümkün olduğundan ayın borçlanmanın da yasaklanması gerektiği savunulmaktadır⁴⁹.

Borçlanma yasağı hususunda ilk akla gelen, yasağa tabi olanların şirketten borç para almasının yani tüketim öduncü (karz) sözleşmesi yapmasının yasaklanmış olmasıdır. Bununla birlikte, nakit borçlanmanın başka şekillerde ortaya çıkması da mümkündür. Buna göre, karşılıklı iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik) ve bir tarafın ediminin para borcu olduğu hukuki işlemlerde de para borcunu yüklenen taraf, alacaklıya karşı nakit borçlanmış olmaktadır. Acaba bu gibi borçlanmalar da TTK m. 395/2 hükmü kapsamında olacak mıdır? Örneğin satım sözleşmesinde, satıcı, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme; alıcı ise buna karşılık bir bedel ödeme borcu üstlenmektedir (TBK m. 207). TTK m. 395/2 hükmünde, yönetim kurulu üyelerinin şirkete nakit borçlanamayacağından söz edildiğinden, lafzi yorumla sınırlı kalındığı takdirde, şirketle yapılan bir satım sözleşmesinde, yönetim kurulu üyesinin alıcı tarafta bulunmaması gerekir. Buna karşılık, şirketin taraf olduğu satım sözleşmesinde yönetim kurulu üyelerinin satıcı tarafta bulunmaları kural olarak mümkündür⁵⁰. Zira satıcının borcu, satım konusu şeyin zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretmekten ibaret olup, “nakit borçlanma” kapsamında değildir. Bir diğer anlatımla, bu kişilerin şirkete karşı satıcı konumunda buldukları halde, şirkete “ayın” borçlanmaları söz konusudur ve TTK m. 395/2 hükmünde “ayın borçlanma” yasaklanmamıştır. Bu durumda, yönetim kurulu üyesi, şirketle taraf gözetilmeksizin satım sözleşmesi yapabilecek midir yoksa yalnızca satıcı tarafta bulunmak suretiyle mi şirketle satım sözleşmesi yapabilecektir?

Aynı soru kira sözleşmeleri bakımından da geçerlidir. Kira sözleşmesinde, kiraya veren, bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan

⁴⁸ TTK m. 395/2 gerekçesi; TTK m. 358 gerekçesi.

⁴⁹ ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 9.

⁵⁰ Kuşkusuz burada, şirketle işlem yapma yasağının (TTK m. 395/1) ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesi gerekir.

yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracı da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlenmektedir (TBK m. 299). Anonim şirket, maliki olduğu taşınmazı yönetim kurulu üyesine kiraladığında TTK m. 395/2 hükmü ihlal edilmiş olmaktadır? Kiraya verenin yönetim kurulu üyesi, kiracının anonim şirket olduğu ihtimalde durum değişecek midir?

TTK m. 395/2 hükmünde, nakit borçlanma yasaklandığından anonim şirketle yönetim kurulu üyeleri arasında kurulacak hukuki işlemlerde, sayılan kişilerin şirkete karşı yüklendikleri edim borcu, para borcu dışında bir borç olmak zorundadır. Dolayısıyla, yukarıda verilen örneklerde, yönetim kurulu üyesinin taşınmazını anonim şirkete satması veya kiraya vermesinin (ayın borçlanmasının) borçlanma yasağını ihlal etmediği açıktır. Buna karşılık, nakit borçlanma yasağı kapsamındaki kişilerin, anonim şirketin taraf olduğu satım ve kira sözleşmelerinde, para borcu yüklenen tarafta yer alıp alamayacakları hususunun ayrıca tartışılması gerekmektedir. Nitekim burada, yasak kapsamındaki kişiler, şirkete karşı para borcu yüklenmiş olup teorik olarak nakit borçlanmaları söz konusu olmaktadır. Kırca'ya göre, borçlanma yasağı ile hedeflenen, hükümde sayılan kişilerin şirkete nakit olarak borçlanmaları neticesini doğuran bütün borç ilişkilerinin değil; şirketten konusu para olan tüketim ödünçü almalarının engellenmesidir⁵¹. Kaldı ki, tüketim ödünçü dışında kalmasına rağmen şirkete nakit olarak borçlanılması sonucunu doğuran borç ilişkilerini de borçlanma yasağı kapsamına dahil etmek, TTK m. 395/1 hükmünün uygulama alanını daraltarak hükmü anlamsız kılacaktır. Öte yandan, TTK m. 395/2 hükmünün gerekçesinde, hükmün TTK m. 358'in tamamlayıcısı olduğu ifade edildiğinden, birlikte değerlendirilmeleri yorum konusunda bize yardımcı olmaktadır. Buradan hareketle, TTK m. 358'in 6335 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde “*iştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz.*” dendiği ve hükmün gerekçesinde: “*Ticaret hayatında yaygın olan, kazandığı boyutlar dolayısıyla verdiği zararlar bir hayli genişlemiş bulunan, bir kötü ve sakat uygulamayı önlemeyi amaçlamaktadır. Çünkü, hükümle pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanmalarının yani, sermaye taahhüdü dahil, birçok iş ve işlemde şirket kasasını kullanmalarının, kişisel harcamalarını bu kanaldan yapmalarının, hatta şirketten para çekmelerinin engellenmesi amaçlanmaktadır.*” ifadelerinin yer aldığı dikkate alınarak, TTK m. 395/2 ile yasaklananın, yönetim kurulu üyelerinin

⁵¹ KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 672 vd; Aynı yönde Karahan, Şirketler Hukuku, s. 432; Özen ATLIHAN, “Türk Ticaret Kanunu’na ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Yönetim Kurulu Üyesinin Şirketle İşlem Yapma ve Borçlanma Yasağı”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 83, Sa. 4, s. 1999.

satım ve kira sözleşmeleri gibi iki tarafa borç yükleyen ve para edimi içeren sözleşmelerde şirket karşısında para edimini yüklenen tarafta bulunmaları değil; şirketten ödünç para almaları (tüketim ödünç sözleşmesi yapılması) olduğu kabul edilmelidir⁵². Borçlanma yasağına ilişkin hükmün, şirket sermayesi ve malvarlığının korunması amacına hizmet etmesi de bizi bu sonuca ulaştırmaktadır. Bu itibarla, yönetim kurulu üyesinin taşınmazını anonim şirkete satması veya kiraya vermesi borçlanma yasağını ihlal etmemektedir.

3. Para Edimi İçeren Sözleşmeler Karşısında Nakit Borçlanma Yasağı

a. Tüketim Ödünç Sözleşmesi

Borçlanma yasağı bahsinde konuya dair en tipik örnek niteliği taşıyan tüketim ödünç sözleşmesinde, sözleşmenin konusu para veya misli eşya olabilir ise de genellikle para olduğu görülmektedir⁵³. Şirketle yapılan ve konusu para olan tüketim ödünç sözleşmesinde anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ödünç alan olamazlar. Bir diğer ifadeyle, anonim şirket, yönetim kurulu üyesine ödünç para veremez. Zira bu halde, yönetim kurulu üyesi, şirkete nakit borçlanmış olmaktadır. Şirkete ödünç verme söz konusu olduğunda da teorik olarak, bu kişilerin şirkete karşı nakit borçlanmaları söz konusudur. Nitekim hukuki işlemler, malvarlığına yaptıkları etki bakımından taahhüt işlemleri ve tasarruf işlemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Nakit borçlanma yasağına tabi kişiler, şirkete para ödünç vermeyi taahhüt ettiklerinde teknik manada şirkete karşı para borcu yüklendiklerinden nakit borçlanmış olmaktadır. Bir diğer anlatımla, şirkete konusu para olan ödünç verme taahhüdü altına giren ödünç veren (yönetim kurulu üyesi), şirkete nakit borçlanmaktadır. Bu nedenle, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin konusu para olan tüketim ödünç sözleşmesini ödünç veren olarak şirketle yapıp yapamayacakları hususu da tartışmaya açık gibi gözükse de yukarıda ulaşılan sonuç burada da geçerli olacaktır. Buna göre, nakit borçlanma yasağının amacı; yönetim kurulu üyeleri ve Kanunda sayılan yakınlarının şirket kasasını kendi kişisel menfaatleri doğrultusunda kullanmaları, kişisel harcamalarını şirket kasasından yapmaları ve şirketten para çekmeleri gibi ticari hayatta yaygın olan birtakım uygula-

---

⁵² KARAHAN, Şirketler Hukuku, s. 432; KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 672 vd.; Aksi yönde ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 10.

⁵³ Bilindiği üzere misli eşya; sayı ölçü ya da tartı ile belirlenebilen ve biri ötekinin yerine geçebilen şeylerdir. Para, tahıl, kumaş, odun, kömür vb. misli eşyadır. Buna karşılık ferden belirlenmiş eşyalar, misli eşya sayılmaz. Örneğin bir ressamın belirli bir tablosu, tüketim ödünç sözleşmesinin konusunu oluşturamaz; kullanım ödünçü yahut kira sözleşmesinin konusunu oluşturabilir.

maların engellenmesi olduğundan, yönetim kurulu üyelerinin şirkete ödünç para verebileceklerinin kabulü gerekmektedir. Gerçekten de şirket varlığına ve sermayeye olumlu katkı sağlayan bir hukuki işlemi, salt lafzi yorumla değerlendirmek fiili duruma uygun düşmeyecektir.

b. Bağışlama Sözleşmesi

Tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olan bağışlama sözleşmesinde, bağışlayan, sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız bir kazandırma yapmayı üstlenmektedir (TBK m. 285). Satım ve kira sözleşmelerinden farklı olarak tek tarafa borç yükleyen ivazsız bir hukuki işlem olan bağışlama sözleşmesinde, bağışlama taahhüdünde bulunan kişi, bağışlanan şeyi karşı tarafa devir ve temlik etme borcu altına girmektedir. Bağışlamanın konusu bir kazandırma olup, bununla bağışlayanın malvarlığına dahil bir değer, bağışlananın malvarlığına girmektedir. Karşılıksız bir kazandırma olan bağışlama sözleşmesinin ve bununla yapılan kazandırmanın amacı sadece bağışlanana zenginleştirmektir⁵⁴. İvazlı sözleşmelerin aksine burada edim ve karşı edim değiş tokuşu söz konusu değildir.

Anonim şirketle yönetim kurulu üyesi arasında bağışlama sözleşmesi yapılması mümkündür. Bununla birlikte bağışlamanın konusunun para olduğu durumda, bağışlayan şirket ise nakit borçlanma yasağı ihlal edilmiş olmaz ise de, bağışlayanın yönetim kurulu üyesi olması halinde –tüketim ödünç sözleşmesinde olduğu gibi- teknik manada nakit borçlanma söz konusu olmaktadır. Burada da, yukarıda bahsedildiği üzere, TTK m. 395/2’de yer alan hükmün lafzi yorumuyla sınırlı kalmamak, hükmün amacını da göz önünde tutmak gerekmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, nakit borçlanma yasağının amacı; yönetim kurulu üyeleri ve Kanunda sayılan yakınlarının şirket kasasını kendi kişisel menfaatleri doğrultusunda kullanmaları, kişisel harcamalarını şirket kasasından yapmaları ve şirketten para çekmeleri gibi ticari hayatta yaygın olan birtakım uygulamaların engellenmesi olduğundan, şirketle nakit borçlanma yasağı kapsamındaki kişiler arasında akdedilecek bağışlama sözleşmesinin konusunun para ve bağışlananın şirket olduğu hallerde, amaçsal yorum yapmak suretiyle bağışlamanın mümkün olduğu sonucuna varılmalıdır. Şirket varlığına ve sermayeye olumlu katkı sağlayan bir hukuki işlemi, salt lafzi yorumla değerlendirmek fiili duruma uygun düşmemektedir. Bağışlama konusunun paradan başka bir şey/menfaat (örneğin aynı bir değer) olduğu hallerde TTK. m. 395/2 hükmüne aykırılık söz konusu olmamaktadır.

⁵⁴ Fahrettin ARAL/Hasan AYRANCI, **Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri)**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 194.

4. Kefalet, Garanti ve Teminat İşlemleri

TTK m. 395/2 hükmünde, şirketin borçlanma yasağı kapsamındaki kişilere kefil olamayacağı, bu kişiler için garanti ve teminat veremeyeceği, sorumluluk yüklenemeyeceği ve yine bu kişilerin borçlarını devralamayacağı düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, anonim şirket, yönetim kurulu üyesi lehine aval veremeyecek, yönetim kurulu üyesinin borcuna katılamayacak (TBK m. 201), yönetim kurulu üyesinin fiilini üstlenemeyecek (TBK m. 128), yönetim kurulu üyesi lehine müteselsil borçluluk sıfatı (TBK m. 162) yüklenemeyecektir. Kuşkusuz, bu işlemlerin yönetim kurulu üyesi tarafından anonim şirket lehine yapılmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Bir diğer ifadeyle, yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu üyesi olduğu anonim şirket lehine aval verebilecek, borca katılabilecek veyahut anonim şirketin borcunu devralabilecektir.

D. Yasağa Aykırılığın Sonuçları

Borçlanma yasağının ihlal edilmesi halinde hukuki ve cezai birtakım sonuçlar doğmaktadır. Kanunda hukuki sonuç olarak; yasak kapsamındaki kişilerin yasağa aykırı hareket etmeleri halinde şirket alacaklılarının doğrudan bu kişilere başvurabilmeleri öngörülmüştür. Cezai bakımdan⁵⁵ ise TTK m. 562/5-c'de, borçlanma yasağı hükmünü ihlal edenlerin, üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacakları düzenlenmiştir. Söz konusu yaptırım, gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri düşünülerek hazırlanmış olup, tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından nasıl uygulanacağı belirsizdir. Zira Hukukumuzda tüzel kişilerin fail olamayacağı kabul edilmektedir⁵⁶(TCK m. 20). Çalışmamız kapsamında yalnızca hukuki sonuçlara yer verilmiştir.

1. Hukuki Sonuçlar

Şirkete borçlanma yasağının hukuki sonucu, TTK m. 395/2'nin son cümlesinde düzenlenmiştir. Buna göre, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan ve TTK m. 393'te

---

⁵⁵ Bu hususta bkz. Serdar HIZIR/Duygu MERKİ, "Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezai Sonuçları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. LXIII, Sa: 4, s. 779-812; Rasim Can ÇAKIR, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Güveni Kötüye Kullanma Suçundan Doğan Sorumlulukları (Ceza Sorumluluğu)**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

⁵⁶ Gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından TTK m. 562'de düzenlenen yaptırımın yanı sıra TCK'da düzenlenen güveni kötüye kullanma suçunun (TCK m. 155) gündeme gelmesi de mümkündür; buna karşılık, tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından hükmün nasıl uygulanacağı yine belirsizdir.

sayılan yakınları borçlanma yasağına aykırı hareket ettiklerinde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir. Buna göre, yasağın kapsamındaki kişiler ile şirket arasındaki işlem hukuken geçerlidir ve sonuçlarını doğuracaktır. Buna karşın, yasağı ihlal eden işlemde kaynaklanan şirket alacağı, şirket alacaklıları tarafından talep edilebilecektir.

Yasağın tüzel kişi yönetim kurulu üyesi (TTK m. 359/2) tarafından ihlal edilmesi, tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına hareket eden gerçek kişinin fiili sebebiyle olmaktadır. Bununla birlikte burada, şirket alacaklılarının doğrudan takip edecekleri kişi, ilgili tüzel kişi yönetim kurulu üyesidir. Nitekim Kanunda, şirket alacaklılarının “yasağı aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerini” doğrudan takip edebilecekleri düzenlenmiştir. Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına hareket eden gerçek kişi bakımından TTK’da herhangi bir hukuki yaptırım öngörülmemiştir. Kanaatimizce, TTK m. 359/2 hükmünde, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi bakımından, işlediği fiiller sebebiyle tüzel kişi aleyhine doğan sorumluluğa müteselsil olarak katılacağına dair bir düzenlemeye yer verilmesi yerinde olurdu. Mevcut durumda, borçlanma yasağına aykırılık sebebiyle öngörülen hukuki sonuç, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi bakımından söz konusu değil ise de, tüzel kişi ile adına yönetim kuruluna katılan gerçek kişi arasında bir temsil ilişkisi söz konusu olduğundan, tüzel kişiye yönelen anonim şirket alacaklıları olduğunda, tüzel kişinin temsile ilişkin genel hükümler çerçevesinde gerçek kişiye rücu etmesi mümkündür.

Kamu tüzel kişilerinin TTK m. 334 hükmü uyarınca yönetim kurulunda buldukları temsilcilerin yönetim kurulu üyesi olup olmadıkları hususu bu noktada önem arz etmektedir. Temsilcilerin yönetim kurulu üyesi olarak kabulü halinde, TTK m. 395/2’de yer alan hukuki sorumluluk, temsilciler şahsında gerçekleşecektir. Nitekim TTK m. 395/2 hükmünde, alacaklıların “yönetim kurulu üyelerini” doğrudan takip edebileceği belirtilmiştir. Buna karşılık, kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulu üyesi olduğu kabulünde, şirket alacaklılarının muhatabı kamu tüzel kişisi olacaktır. Kanımızca, TTK m. 334/3 hükmünde yer alan: “*Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, genel kurul tarafından seçilen üyelerin hak ve görevlerini haizdir.*” ifadesinden hareketle, kamu tüzel kişisi temsilcisinin yönetim kurulu üyesi olduğu kabul edilmeli ve alacaklılara karşı bu kişi sorumlu olmalıdır. Bu sonuç hiç kuşkusuz alacaklılara ek güvence sağlamaktadır. Zira 334. maddenin 3. fıkrasında yer alan: “*Kamu tüzel kişileri, şirket yönetim kurulundaki temsil-*

cilerinin bu sıfatla işledikleri fiillerden ve yaptıkları işlemlerden dolayı şirkete ve onun alacaklılarıyla pay sahiplerine karşı sorumludur. Tüzel kişinin rücu hakkı saklıdır.” düzenlemesi gereği kamu tüzel kişinin sorumluluğu zaten ortadan kalkmamaktadır. TTK m. 553 vd. hükümleri çerçevesinde kamu tüzel kişinin de sorumluluğuna gidilebilmesi mümkündür⁵⁷.

Kamu tüzel kişilerinin TTK m. 359/5 hükmü gereğince, gerçek kişi temsilcilerini yönetim kuruluna seçtirmeleri halinde de kimin yönetim kurulu üyesi olduğu tartışmalı olduğundan yukarıdaki açıklamalar burada da geçerli olacaktır. Özellik arz eden husus ise, anılan hükümde kamu tüzel kişilerinin “pay sahibi olduğu şirketlerdeki” yönetim kurullarında gerçek kişi temsilcilerinin yer alması düzenlendiğinden, kamu tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olarak kabul edilmesi durumunda, borçlanma yasağına ilişkin olarak uygulanacak olan hükmün TTK m. 395/2 değil; TTK m. 358 olmasıdır. Zira burada kamu tüzel kişisi, anonim şirkette pay sahibi niteliği taşımaktadır. Yönetim kurulu üyeleri, yukarıda belirtildiği üzere, anonim şirkette aynı zamanda pay sahibi iseler, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin TTK m. 358 hükmü uygulanmaktadır. Kanımızca burada da, kamu tüzel kişisi temsilcisinin yönetim kurulu üyesi olduğu kabul edilmeli ve borçlanma yasağına aykırılığın hukuki sonuçları bu kişi nezdinde gerçekleşmelidir.

a. Şirket Alacaklılarının Yönetim Kurulu Üyesini Doğrudan Takip Hakkının Kullanılması

Şirket alacaklılarının yönetim kurulu üyesine karşı takip hakkının doğumu için alacaklının öncelikle şirkete başvurması gerekmektedir⁵⁸. Buna göre, alacaklı, şirkete borçlu olan yönetim kurulu üyesine doğrudan başvuru hak ve yetkisine sahiptir. Şirkete karşı yürütülen takipte, tahsilde tekerrüre düşülmemek kaydıyla, şirket alacaklısı, TTK m. 395/2’de sayılan kişilere karşı ayrıca bir takip başlatmadan, borçlanılan tutarın İİK m. 89 çerçevesinde icra dosyasına yatırılmasını talep edebilir. Başka bir anlatımla, TTK m. 395/2 hükmünü İİK m. 89’a ek bir imkan olarak görmek mümkündür⁵⁹. Atlıhan’a göre de, alacaklı için öngörülen tahsil yetkisi, İİK m. 89’da öngörülen, alacaklının, borçlunun üçüncü kişilerin elindeki mallarını haczedebilmesine ilişkin hükmün özel bir görünümüdür⁶⁰.

⁵⁷ Sami KARAHAN, Şirketler Hukuku, s. 421. Yazara göre, şartları varsa kamu tüzel kişinin ilgili yönetim kurulu üyesine iç ilişkide rücu etmesi mümkündür.

⁵⁸ ÇEKER, s. 666; ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 10; ATLIHAN, s. 1962.

⁵⁹ Abuzer KENDİGELEN, **Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 2. Baskı, İstanbul 2012, s. 285; KIRCA (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 675.

⁶⁰ ATLIHAN, s. 1961.

Hükümde açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, şirket alacaklılarının borçlanma yasağını ihlal eden kişilere başvurabilmeleri için kendilerinin şirketten olan alacaklarının muaccel hale gelmiş olması zorunludur⁶¹. Buna karşılık, alacaklının takip hakkı için şirketin yasağa aykırı şekilde borçlanan kişilerden olan alacağının da muaccel hale gelmiş olması zorunlu değildir. Aksinin kabulü halinde, yönetim kurulu üyesi, şirketle uzun vadeli sözleşmeler akdetmek suretiyle şirket alacaklısının tahsil imkanını güçleştirebilecektir ki bu, hükümlerle muhafaza altına alınan menfaate ters düşmektedir. Gerçekten de, yasağa aykırı şekilde şirkete borçlanan yönetim kurulu üyesi, şirket üzerindeki güç ve etkisini kullanarak söz konusu borcun on yıl sonra muaccel olacağını kararlaştırmış ise, şirket alacaklılarının bu süre dolmadan yasağı ihlal eden kişiye başvuramayacaklarını kabul etmek hükmü uygulanamaz hale getirecektir⁶².

Yönetim kurulu üyesi, borçlanma yasağına aykırı hareket ederek şirkete borçlandığında, şirket alacaklıları, borçlanılan tutarla sınırlı olmak üzere şirket veya yönetim kurulu üyesini takip etme hakkına sahiptir. Burada Kanundan kaynaklanan bir müteselsil sorumluluk söz konusudur⁶³. Alacaklılar, yönetim kurulu üyesini, şirkete olan borcuyla sınırlı olmak koşuluyla ve alacakları ölçüsünde takip edebilirler. Şirket alacaklısının alacağı bu tutarı aşarsa, aşan kısımdan sadece şirket sorumludur. Örneğin, yönetim kurulu üyesi, TTK m. 395/2 hükmüne aykırı olarak anonim şirkete 500.000,00-TL borçlandı ise şirketten 800.000,00-TL alacaklı olan kişi, yönetim kurulu üyesini 500.000,00-TL bakımından doğrudan takip edebilecek; buna karşılık, kalan 300.000,00-TL bakımından yalnızca şirkete başvurabilecektir.

Şirketin borcundan dolayı alacaklılara ödeme yapmak zorunda kalan yönetim kurulu üyelerinin, ödedikleri tutardan dolayı şirkete rücu hakkı bulunmamaktadır. Zira bu kişiler, Kanunda açık bir şekilde yasaklanmasına rağmen şirkete borçlanmış olup, alacaklının takibi üzerine ödeme yapmakla, ödedikleri tutar ölçüsünde şirkete olan borçlarından kurtulmaktadırlar. Bu nedenle, ödedikleri tutarı şirketten talep edemezler.

Özdamar/Doğan'a göre, şirket alacaklılarının borçlanma yasağını ihlal eden kişilere doğrudan başvurabileceğine ilişkin söz konusu düzenleme, sermayenin korunması ilkesini yeterince koruyamayacağı gibi hükmün ge-

⁶¹ ATLIHAN, s. 1962.

⁶² ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 10.

⁶³ KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 675.

tiriliş amacını gerçekleştirmekten de uzaktır⁶⁴. Örneğin borca batık durumda olan bir yönetim kurulu üyesi, şirket üzerindeki etkisini veya imza yetkisini kullanarak şirketin kendi borcunu devralmasını yahut kendisine kefil olmasını sağladığında Kanunda yazılı yaptırımın uygulanması zor veya imkansız olabilecektir. Zira yasağı ihlal eden üye zaten borca batık durumdadır. Benzer şekilde yönetim kurulu üyesinin borcuna şirket kefil gösterildiğinde, ilgili üyenin alacaklıları şirket alacaklısından önce şirkete başvurarak tüm şirket mevcudunu tahsil edebilecektir.

2. Yasağa Aykırı İşlemin Geçerliliği Sorunu

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanmaları TTK m. 395/2 hükmünde yasaklanmış ve yasağa aykırılık halinde doğacak sonuçlar düzenlenmiş olmakla birlikte, yasağa aykırı işlemin akıbeti hususu açıkta bırakılmıştır.

TTK m. 395/2'nin gerekçesinde, hükmün, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358'in tamamlayıcısı olduğu belirtilmiştir⁶⁵. Bununla birlikte, pay sahiplerinin borçlanma yasağına aykırı işlem yapmaları halinde, söz konusu işlemin geçerliliği noktasında TTK m. 358'de de açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

TTK m. 395/1 hükmünde, şirketle işlem yapma yasağına aykırı işlemin batıl olduğu, yasağın genel kurul izniyle ortadan kaldırılması veyahut genel kurul izni olmaksızın yapılan işleme genel kurulun sonradan icazet vermesi ile işleme sıhhat kazandırılabilmesi mümkün kılınmışken; borçlanma yasağına aykırı işlemin akıbeti bakımından düzenleme yapılmamış, söz konusu işleme genel kurul tarafından icazet verilir verilemeyeceği hususu düzenlenmemiştir. Acaba borçlanma yasağına aykırı işleme, genel kurul tarafından icazet verilmesi mümkün müdür?

TTK m. 395/2 hükmünde, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan Kanunda sayılan yakınlarının şirkete nakit borçlanamayacakları, şirketin bu kişiler için kefalet, garanti ve teminat veremeyeceği, sorumluluk yüklenemeyeceği ve bunların borçlarını devralamayacağı belirtildikten sonra aksi halde, şirket borçlanılan tutar için şirket alacaklılarının bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebileceği ifade edilmiştir. Buradan hareketle, borç-

---

⁶⁴ ÖZDAMAR/DOĞAN, s. 10.

⁶⁵ TTK m. 395/2 madde gerekçesi.

lanma yasağına aykırı işlemin batıl olmayacağı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu durumda söz konusu hükmün düzenleyici nitelikte bir hüküm olduğu söylenebilir. Başka bir anlatımla, kanun koyucu, borçlanma yasağına aykırı olarak işlem yapılmasını yasaklamış olmakla birlikte, hükme aykırılık halinde birtakım cezai ve hukuki sonuçlar belirleyerek söz konusu işlemin batıl olmayacağını zımnen ifade etmiştir⁶⁶. Gerçekten de, yasağına aykırılık halinde alacaklıları koruyucu nitelikte ek bir araç yani şirket alacaklılarının, yasağı ihlal eden kişileri, doğrudan takip edebilme imkanı getirildiğine göre ayrıca işlemleri geçersiz saymaya gerek kalmamalıdır⁶⁷. Daha da önemlisi, ikinci fıkranın ikinci cümlesinde zikredilen ve tarafı üçüncü kişiler olan işlemlerde, işlem güvenliğini korumaya duyulan ihtiyaç, bu işlemlerin ayakta tutulmasını gerektirmektedir⁶⁸. Bilindiği üzere, ticaret hayatında işlem güvenliği ilkesi esastır. Borçlanma yasağına aykırı işlemin geçersiz sayılmaması karşısında genel kurul tarafından söz konusu işleme icazet verilmesinin gerekip gerekmediği hususu pratikte önem arz etmemektedir.

Tamer'e göre, pay sahiplerinin borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358 hükmünde açıklama olmadığından genel hükümler uygulama alanı bulmalı ve borçlanma yasağına aykırılık taşıyan işlem, Kanunun emredici hükmüne aykırılık sebebiyle butlanla geçersiz sayılmalıdır. Buna karşılık, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin ve yakınlarının şirkete borçlanmasını düzenleyen TTK m. 395/2 hükmünde, yasağına uyulmaması halinde şirket alacaklılarının bu kişileri doğrudan takip edebilecekleri düzenlendiğinden söz konusu işlem geçerliliğini korumaktadır⁶⁹. Gerçekten de, TTK m. 395/2 hükmüne aykırı işlemin kesin hükümsüz olduğunu kabul etmek, hükümde şirket alacaklılarına özel olarak düzenlenen doğrudan başvuru hakkını işlevsiz hale getirecektir.

SONUÇ

Tüzel kişilere yönetim kurulu üyesi olma hakkının tanınması, adil ve etkin bir sorumluluk rejimi oluşturmak bakımından yerindedir. Nitekim geçmişte tüzel kişilerin, mali yapısı zayıf temsilcilerinin arkasına saklanarak sorumluluktan kaçtığı ve gerek şirketin gerekse alacaklılarının büyük mağduriyetler yaşadığı örneklere sıkça rastlanmıştır.

⁶⁶ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 122.

⁶⁷ Aynı yönde ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 502.

⁶⁸ KIRCA (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 677.

⁶⁹ TAMER, s. 113.

Tüzel kişilerinin yönetim kurulu üyesi olabilmelerine imkan tanıyan TTK m. 359/2 hükmünde, kamu tüzel kişisi-özel tüzel kişi ayrımı yapılmadığından, kamu tüzel kişileri de bu hüküm uyarınca yönetim kuruluna üye olabilecektir. TTK m. 334 ile m. 359/2 hükümleri 2 farklı uygulamaya hizmet etmekte ise de, kamu tüzel kişisinin yönetim kurulu üyesi olabilmesi mümkünken, ETK döneminde de tartışmalara neden olan “yönetim kurulunda temsilci bulundurması” düzenlemesine yeni Kanunda yer verilmesi ETK döneminde yapılan tartışmaların devam etmesine neden olmuştur. Dahası, 6455 sayılı Kanun ile TTK m. 359 hükmüne eklenen 5. fıkra, mevcut tartışmaları sona erdirmek yerine artırmıştır. Söz konusu hükümde, kamu tüzel kişilerinin gerçek kişi temsilcilerinin yönetim kurulu üyesi olarak seçilebileceğinin düzenlenmesi, ETK döneminde var olan, temsilcinin sorumluluk sahasına ve yönetim kurulu üyeliği sıfatının kime ait olduğuna ilişkin tartışmaların devam etmesine yol açmıştır. Gerçekten de, gerek TTK m. 334 uyarınca yönetim kurulunda bulunan kamu tüzel kişi temsilcisi gerekse TTK m. 359/5 hükmü uyarınca genel kurul tarafından yönetim kuruluna seçilen kamu tüzel kişisi temsilcisi bakımından yönetim kurulu üyeliği sıfatının kime ait olacağı tartışma konusudur.

Borçlanma yasağına ilişkin düzenlemenin amacı şirket menfaatlerinin ve malvarlığının korunmasıdır. TTK m. 395/2 hükmünde, nakit borçlanma yasağı kapsamındaki kişiler sayılırken, gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri esas alınarak düzenleme yapılmıştır. “Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan TTK m. 393 üncü maddede sayılan yakınları” ifadesi bakımından tüzel kişi yönetim kurulu üyelerinin düşünülmediği açıktır. Nitekim tüzel kişilerin “yakını” diye bir kavram bulunmamaktadır. Hükmün 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki halinde yer alan: “*Yönetim kurulu üyesi, onun 393 üncü maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar.*” ifadesinde tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin yanı sıra “ortağı olduğu şahıs şirketleri ve en az %20’sine katıldıkları sermaye şirketleri” bakımından da borçlanma yasağı öngörülmüş olmasına rağmen, yeni düzenlemedeki ifade ile yasağın kapsamı, tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından üyenin bizatihi kendisini kapsayacak biçimde daraltılmıştır. Hükmün bu anlamda eksik bırakıldığı söylenebilir.

Yönetim kurulunda tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına hareket eden gerçek kişi bakımından TTK m. 395/2’de herhangi bir düzenlemeye yer veril-

memiş olması da hükmün bir diğer eksikliğidir. Gerçekten de, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin, şirket faaliyetlerinin yürütülmesi noktasında, gerçek kişi yönetim kurulu üyesinin Kanunda sayılan yakınlarından çok daha fazla güç ve imkana sahip olduğu açıktır. Bu nedenle, yapılacak bir değişiklikte, tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına hareket eden gerçek kişinin yasak kapsamına dahil edilmesi yerinde olacaktır.

Borçlanma yasağı, TTK'da iki ayrı hükümde düzenlenmiş, düzenlemeler arasındaki farklılık, yasağın muhatabı esas alınarak belirlenmiştir. Pay sahiplerinin borçlanma yasağı TTK m. 358 hükmünde, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin borçlanma yasağı TTK m. 395/2 hükmünde yer almıştır. TTK m. 358'de nakit-ayın ayırımı yapılmaksızın, belirli koşulların sağlanmış olması halinde pay sahiplerinin şirkete borçlanması mümkün kılınmışken; TTK m. 395/2'de pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile üyelerin Kanunda sayılan yakınlarının şirkete ayın borçlanmaları serbest tutulmuş, nakit borçlanmaları ise istisna tanınmaksızın yasaklanmıştır. Yasağın ihlal edilmesine ilişkin sonuçlara bakıldığında pay sahiplerinin borçlanma yasağını ihlal eden işlemleri geçersizlik ile karşı karşıya iken, yönetim kurulu üyeleri bakımından hukuki bir sonuç öngörülmesi olduğundan işlemin geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Bu da göstermektedir ki, pay sahipleri bakımından öngörülen yasak hükmü, yönetim kurulu üyeleri bakımından öngörülen hükme nazaran daha ağır bir sonuca bağlanmıştır. Yönetim kurulu üyelerini pay sahibi olan ve olmayan şeklinde ikiye ayırmak ve daha sonra da pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri için daha ağır bir sonuç bağlamak kolay açıklanabilir bir durum değildir. Zira şirketin temsili ve yönetilmesi konusunda yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olup olmaması büyük bir önem taşımamaktadır. Kaldı ki, pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri yapacakları borçlanma işlemleriyle şirket malvarlığını ne kadar riske sokabileceklerse, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri de yapacakları borçlanma işlemleriyle şirketi o derece riske sokabilecektir. Bu nedenle, yapılacak bir değişiklikte pay sahipleri ve (pay sahibi olsun veya olmasın) yönetim kurulu üyeleri arasında ayırım yapılarak, yönetim kurulu üyeleri için daha ağır sonuçlar getirilmesi yerinde olacaktır.

Yönetim kurulu üyeleri, aynı zamanda şirkette pay sahibi iseler TTK m. 395/2'nin kapsamından çıkarak TTK m. 358'in kapsamına girmektedir. Burada yönetim kurulu üyesinin şirkette tek bir paya sahip olması bu sonucun doğumu açısından yeterlidir. Kanunda, pay sayısı veya niteliği bakımından herhangi bir yeterlilik aranmamıştır. Öte yandan, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyesi ile pay sahibi olmayan yakınları, borçlanma yasağı bakımından

aynı hükme tabi iken, yönetim kurulu üyesi, şirketten hisse satın alarak pay sahipliği sıfatı kazandığında, pay sahibi olmayan yakınları ile ayrı hükümlere tabi olmaktadır. Örneğin, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyesi (A) ve eşi (E), TTK m. 395/2 kapsamında borçlanma yasağına tabidir. (A) anonim şirketten hisse satın aldığı anda borçlanma yasağı bakımından TTK m. 358'e tabi olacaktır. TTK m. 358'de ise pay sahiplerinin yakınları ile ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinden (E)'nin şirkete borçlanması durumunda TTK m. 395/2 hükmü uygulanmaya devam edecektir. Burada, pay sahibi olan yönetim kurulu üyesi TTK m 358'e tabi iken, pay sahibi olmayan yakınlarının m. 395/2'ye tabi kılınması ilginçtir. Zira pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri, yaptırım nispeten daha yumuşak olan 395. maddenin 2. fıkrasını işletmek (bir bakıma kanunu dolanmak) için, şirkete borçlanma işlemlerini pay sahibi olmayan yakınları aracılığıyla yapabilecektir. Bu nedenle, yapılacak bir kanun değişikliği ile, 395/2 hükmünün kapsamından çıkmak için, ek bir paya sahip olmanın yeterli olmadığı kabul edilmeli, pay sahipliği oransal veya niteliksel olarak belirli bir yeterliliğe ulaşmamış kişilerin şirkete borçlanmaları yasaklanmalı ve yasağına tabi olmak veya yasak kapsamından çıkmak için aranacak niteliklerin hangi anda bulunması gerektiği Kanunda açıkça düzenlenmelidir.

Borçlanma yasağı ile pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin şirkete nakit borçlanmaları yasaklanmıştır. Burada hedeflenen, hükümde sayılan kişilerin şirkete nakit olarak borçlanmaları neticesini doğuran bütün borç ilişkilerinin değil; şirketten konusu para olan tüketim ödünç almalarının engellenmesidir. Gerçekten de, TTK m. 395/2 hükmünün gerekçesinde, hükmün TTK m. 358'in tamamlayıcısı olduğu ifade edildiğinden, gerekçeleri de dahil edilerek birlikte değerlendirilmeleri neticesinde TTK m. 395/2 ile yasaklanmanın, şirketten ödünç para alınması (tüketim ödünç sözleşmesi yapılması) olduğu kabul edilmelidir.

Tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin yasak kapsamında olup olmadığına ilişkin kanunda düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, yasağına aykırılık suç teşkil ettiğinden ve anayasal düzlemde koruma altında olan kanunilik ilkesi gereğince, suç ve ceza içeren normlarda kıyas ve yorum yapılamayacağından, söz konusu gerçek kişinin yasak kapsamında olmadığı kabul edilmelidir.

Borçlanma yasağının ihlali halinde hükmü ihlal edenlerin üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılmaları öngörülmüştür. Söz konusu cezai yaptırım, gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri düşünülerek hazırlanmış olup, tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından uygulanabilir

değildir. Zira Hukukumuzda tüzel kişilerin fail olamayacakları kabul edilmektedir. Gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından TTK m. 562’de düzenlenen yaptırımın yanı sıra güveni kötüye kullanma suçunun (TCK m. 155) gündeme gelmesi de mümkündür; buna karşılık, tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri bakımından hükmün nasıl uygulanacağı belirsizdir.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY, Necla: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016 (Yönetim Kurulu).

AKDAĞ GÜNEY, Necla: “Yeni Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Tüzel Kişi Ortağın Yönetim Kurulunda Temsili”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. X, Sa. 2, s. 273 – 294 (Tüzel Kişi Ortağın Temsili). (<https://www.jurix.com.tr/article/3998>, erişim: 06.02.2018)

ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan: **Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri)**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

ARKAN, Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, 23. Basıdan tıpkı basım, BTHAE Yayınları, Ankara 2017.

ATLIHAN, Özen: “Türk Ticaret Kanunu’na ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Yönetim Kurulu Üyesinin Şirketle İşlem Yapma ve Borçlanma Yasağı”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. LXXXIII, Sa. 4, s. 1949-1992.

(<http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20094.pdf>, erişim: 06.02.2018)

BAHTİYAR, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2017.

BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan: **Şirketler Hukuku Dersleri**, 5. Baskı, Dora Yayınları, Şubat 2017.

ÇAKIR, Rasim Can: **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Güveni**

Kötüye Kullanma Suçundan Doğan Sorumlulukları (Ceza Sorumluluğu), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

ÇAMOĞLU, Ersin: **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

ÇEKER, Mustafa: “Şirkete Borçlanma Yasağı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. XVIII, S. 2, s. 559-670.

(<http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BClitedergisi/2012C.18.S.2/14.oturum.pdf>, erişim: 06.02.2018)

ÇOŞTAN, Hülya: “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXIX, Sa.1, s. 117- 137.

EMİNOĞLU, Cafer/ÇAKIR, Fatma Betül: “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, Sa. 3-4, s. 277-297. (http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/18_3-4_12.pdf, erişim: 06.02.2018)

HELVACI, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2001.

HIZIR, Serdar/MERKİ, Duygu: “Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağına Aykırılık Teşkil Eden Fiillerin Cezaî Sonuçları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. LXIII, Sa. 4, s. 779-812. (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1974/20642.pdf>, erişim: 06.02.2018)

KARAHAN, Sami: “Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı ve 6335 Sayılı Kanun ile Getirilen Değişikliğin Sonuçları”, **Yaklaşım Dergisi**, Sa. 239, s. 258-262 (Borçlanma Yasağı).

KARAHAN, Sami: **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya: 2013 (Şirketler Hukuku).

KENDİGELEN, Abuzer: **Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.

KIRCA, İsmail: “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVIII, Sa. 2, s. 51 – 59

(Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği).

KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, BTHAE Yayınları, Ankara 2013.

KIRCA, İsmail: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Yönetim Kurulu-Başlıca Yenilikler”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, Sa. 3-4, Erzincan 2012, s. 121-137 (Başlıca Yenilikler).

(<http://hukukdergi.erkincan.edu.tr/category/dergiler/2012/cilt-xvi-sayi-3-4/>, erişim:06.02.2018)

OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: **Kişiler Hukuku– Gerçek ve Tüzel Kişiler**, 14. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.

ÖZDAMAR, Mehmet/DOĞAN, İlker: “Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı”, **Bankacılar Dergisi**, Sa. 86, s. 3-26. (<https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/arastirma-ve-yayinlar/bankacilar-dergisi/detay/60>, erişim: 06.02.2018)

POROY, Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku I**, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

PULAŞLI, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi C. I-II**, 2. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2015 (Şerh).

PULAŞLI, Hasan: “6335 ve 6353 Sayılı Kanunlarla Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklerin Şirketler Hukukuna İlişkin Kısmının Değerlendirilmesi”, **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, C. II, Sa. 2, s. 9- 34 (Değişiklikler).

SEVİ, Ali Murat: “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Hareket Eden Gerçek Kişinin Hukuki Sorumluluğu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXXII, Sa. 3, s. 39-74.

ŞENER, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.

TAMER, Ahmet: Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: “Pay Sahiplerinin (Ortakların) Şirkete Borçlanma Yasağı (TTK m. 358)”,

Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 102 s. 93-114. (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-102-1214>, erişim: 06.02.2018)

TANDOĞAN, Haluk: “Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. I, Sa. 1, s. 2-35.

TEKİNALP, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015 (Sermaye Ortaklıkları).

TEKİNALP, Ünal: **Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili**, BTHAE Yayınları, Ankara 1965 (Tüzel Kişilerin Temsili).

TEKİNALP, Ünal: **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları**, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012 (Tek Kişi Ortaklık).

ÖZKORKUT, Korkut: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Şirkete Borçlanma Yasağı, Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetime İlişkin Değişiklikler”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVIII, Sa. 3, s. 45-71.

ÜÇİŞİK, Güzin/ÇELİK, Aydın: **Anonim Ortaklıklar Hukuku Cilt I**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

